

MÂU THUẦN VỢ CHỒNG TRONG GIA ĐÌNH VÀ NHỮNG YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG

VŨ TUẤN HUY^(*). *Mâu thuẫn vợ chồng trong gia đình và những yếu tố ảnh hưởng*. H.: Khoa học xã hội, 2003.

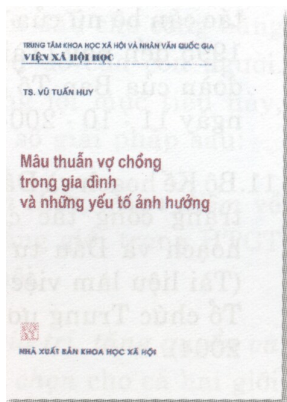
THU NGUYỆT
lược thuật

Xã hội truyền thống Việt Nam đặt ra hai phương diện để giảm mâu thuẫn trong hôn nhân. Thứ nhất, phân biệt thứ bậc giữa người vợ và người chồng. Người chồng là người được thừa nhận có tất cả các quyền, còn người vợ là người làm theo và tuân phục.

Thứ hai, những lĩnh vực hoạt động của người chồng và người vợ có sự phân biệt rõ ràng, vì vậy giảm cơ hội cạnh tranh và xung đột với nhau. Trái lại, trong xã hội hiện đại, khái niệm trung tâm của đời sống hôn nhân là sự bình đẳng và vì vậy khả năng bùng nổ mâu thuẫn sẽ tăng lên.

Theo cuốn sách, mức độ mâu thuẫn trong hôn nhân có thể bị ảnh

hưởng bởi những biến số về đặc điểm cá nhân trước khi bước vào hôn nhân. Đó là những biến số chia sẻ những đặc điểm cùng nhóm như tuổi, chủng tộc, giai cấp, tôn giáo, các giá trị; những biến số phản ánh nguồn lực như trình độ học vấn, thời gian tìm hiểu, kỹ năng, sự tự trọng, sức khỏe. Ngoài ra, sự thoả mãn lẫn nhau cũng ảnh hưởng đến chất lượng của hôn nhân. Đó là những biến số về sự đầy đủ kinh tế - xã hội (sự ổn định và mức thu nhập, địa vị nghề nghiệp); thành phần hộ gia đình (số người, kiểm soát sinh đẻ), gắn bó cộng đồng (họ hàng và bạn bè). Cuối cùng, chất lượng của hôn nhân được quyết định bởi sự thoả mãn nhu cầu mà mỗi người nhận được trực tiếp từ người kia (bao gồm các biến số như sự tôn trọng lẫn nhau, mức độ tình cảm, ảnh hưởng của sự giao tiếp, mức độ phù hợp về vai trò). Trong sự tương tác của các biến số này, chất lượng hôn nhân sẽ



^(*)PGS, TS. Viện Xã hội học, Viện KHXH Việt Nam.

thay đổi.

Trong *phần I của cuốn sách*, tác giả đã dẫn ra nhiều quan điểm, lý thuyết xã hội học kinh điển về mâu thuẫn theo đó sự bất bình đẳng về quyền lực giữa nam giới và nữ giới là nguồn gốc dẫn đến xung đột trong quan hệ giữa hai giới trong xã hội và gia đình.

Từ quan điểm thoả mãn nhu cầu, tác giả đưa ra hai loại mâu thuẫn cơ bản trong gia đình. Một dạng mâu thuẫn xảy ra khi một người có nhiều nhu cầu và những nhu cầu này không thể thoả mãn đồng thời (cả hai loại mâu thuẫn này phụ thuộc vào nguồn lực thoả mãn bị hạn chế). Mâu thuẫn này gọi là mâu thuẫn bên trong. Dạng thứ hai là những nhu cầu của người này mâu thuẫn với những nhu cầu của người khác, do đó, sự điều chỉnh cho nhu cầu của người này có nghĩa là tước đoạt nhu cầu của người khác, loại mâu thuẫn này là mâu thuẫn bên ngoài.

Chất lượng hôn nhân và sự ổn định có mối quan hệ với nhau. Tuy nhiên, vì những nguyên nhân khác nhau, hôn nhân có thể tan vỡ hoặc kéo dài mặc dù có nhiều mâu thuẫn. Chừng nào những vấn đề xảy ra không đến mức nghiêm trọng, hôn nhân được xem là tương đối thành công. Nhưng đôi khi, vợ chồng rơi vào hoàn cảnh khó khăn không thực hiện được một nhu cầu hoặc kỳ vọng quan trọng, đó là khi hôn nhân bắt đầu có vấn đề và cần phải có những cố gắng nào đó để giải quyết sự khác nhau giữa vợ và chồng. Sự ổn định và phát triển của quan hệ hôn nhân và gia đình phụ thuộc vào việc giải quyết những mâu thuẫn này.

Ở *phần II của cuốn sách* tác giả giới thiệu nguồn số liệu và phương

pháp nghiên cứu. Nguồn số liệu định lượng và định tính được sử dụng trong cuốn sách chủ yếu lấy từ các nghiên cứu gần đây về gia đình ở Việt Nam.

Bên cạnh việc giới thiệu nguồn số liệu, tác giả cũng đi sâu phân tích các biến độc lập và phụ thuộc cũng như cách đo lường các biến số đó để giúp những người không trong nghề xã hội học cũng có thể hiểu được về nội dung của các biến.

Ví dụ, trong biến số phụ thuộc, tác giả chỉ ra mức độ mâu thuẫn giữa vợ và chồng là một biến số liên tục được xây dựng bằng một thang đo chỉ số lượng các vấn đề xảy ra mâu thuẫn giữa vợ và chồng trong đời sống gia đình. Biến số mức độ mâu thuẫn giữa vợ và chồng được xây dựng trên cơ sở tính tổng số các vấn đề có xảy ra mâu thuẫn giữa vợ và chồng. Trên thực tế, mức độ mâu thuẫn giữa vợ và chồng được phản ánh không chỉ có xảy ra hay không mà còn ở tính thường xuyên và mức độ nghiêm trọng của nó. Tính nghiêm trọng của mâu thuẫn giữa vợ và chồng về một vấn đề nào đó, ví dụ, vấn đề tình dục có thể khác nhau giữa những gia đình có hoàn cảnh khác nhau. Cách xây dựng chỉ số này đánh đồng tất cả các vấn đề có xảy ra mâu thuẫn. Biến số này cũng chỉ phản ánh được có xảy ra mâu thuẫn hay không chứ chưa chú ý đến mức độ thường xuyên của nó.

Với biến số độc lập, tác giả phân tích cho người đọc thấy được: các biến số được lựa chọn dựa trên giả thuyết nghiên cứu và đưa vào mỗi mô hình phản ánh những đặc trưng của các biến số đó.

Phân tích mức độ mâu thuẫn vợ chồng được đặt trong quan hệ với những đặc điểm của cấu trúc gia

đình, trình độ học vấn, đặc điểm nghề nghiệp của người vợ và người chồng. Những yếu tố này quyết định mô hình phân công vai trò giới giữa người vợ và người chồng trong gia đình phản ánh những bất bình đẳng giới, cơ sở nảy sinh mâu thuẫn giữa vợ và chồng. Những kỳ vọng về vai trò là cơ sở để đánh giá mức độ thực hiện hành vi gắn với những chuẩn mực về phân công vai trò giới. Khi không có sự đồng nhất giữa kỳ vọng và thực hiện vai trò, mâu thuẫn giữa vợ và chồng sẽ nảy sinh.

Phần III là nội dung chính của cuốn sách. Ở đây những mâu thuẫn giữa vợ và chồng trong đời sống gia đình được tác giả phân tích và chứng minh rất rõ ràng trên cơ sở các số liệu định lượng và định tính.

Theo phân tích của tác giả thì mức độ mâu thuẫn vợ chồng có thể xảy ra trong hầu như mọi lĩnh vực của đời sống hôn nhân và gia đình. Tuy nhiên, cuốn sách chỉ tập trung phân tích vào một số lĩnh vực hoạt động chủ yếu, xoay quanh các chức năng của gia đình được quan tâm và đặt ra trong những nghiên cứu gần đây đó là:

1. Mâu thuẫn giữa vợ và chồng phổ biến ở mức độ nào

Trong các vấn đề đặt ra để đo lường mức độ mâu thuẫn vợ chồng, một khuôn mẫu chung là mâu thuẫn xảy ra tập trung vào các vấn đề quản lý chi tiêu, nuôi dạy con cái và đặc biệt là ứng xử giữa vợ và chồng. Đây là những vấn đề mâu thuẫn vợ chồng xảy ra nhiều hơn so với các vấn đề khác.

Theo cuốn sách miêu tả thì nghiên cứu tại Hải Dương, kết quả cho thấy hơn 20% hộ gia đình nói

rằng họ không có sự bất đồng giữa vợ và chồng về bất kỳ vấn đề nào trong đời sống gia đình. Tuy nhiên, khi hỏi về những hành vi ứng xử có tính chất bạo lực giữa vợ và chồng trong 12 tháng qua thì chính những người trả lời này đã từng có hoặc chịu hậu quả của những hành vi bạo lực ở những mức độ khác nhau từ người vợ hoặc chồng của họ. Thậm chí có những người trả lời cũng nói rằng họ đã từng đề cập đến ly hôn do những mâu thuẫn vợ chồng kéo dài. Điều này cho thấy rằng tỷ lệ hộ gia đình có sự bất đồng giữa vợ và chồng bị đánh giá thấp hơn so với thực tế. Những bất đồng giữa vợ và chồng trong gia đình nói chung là một vấn đề nhạy cảm mà người trả lời muốn né tránh.

Số liệu về tình trạng mâu thuẫn giữa vợ và chồng trong đời sống gia đình thấp hơn so với thực tế, ngoài những sai số ngẫu nhiên, theo tác giả còn có nguyên nhân là nhận thức chưa đúng về mâu thuẫn gia đình.

Có sự khác nhau trong nhận thức về mâu thuẫn hôn nhân và điều đó dẫn đến đánh giá khác nhau về mức độ mâu thuẫn vợ chồng. Khi người vợ hoặc người chồng có nhận thức khác nhau về vai trò trong gia đình thì mâu thuẫn vợ chồng sẽ nảy sinh, dù đó là chuyện nhỏ hay chuyện lớn. Nó bắt nguồn từ chính những chuẩn mực xã hội về những đặc điểm tính cách khác nhau giữa nam giới và nữ giới được hình thành trong quá trình xã hội hóa.

Sự thành đạt là một giá trị, tuy nhiên định hướng này có sự khác nhau giữa nam giới và nữ giới. Sự thành đạt của nam giới dễ dàng được phụ nữ chấp nhận hơn. Cũng như nam giới, phụ nữ cũng đánh giá cao sự thành công của người chồng hơn nếu sự thành đạt đó gắn liền với hạnh

phúc trong gia đình.

Trái lại, sự thành đạt của phụ nữ là lấy được chồng và họ sẽ thành công hơn nếu có nghề nghiệp uy tín và gia đình hạnh phúc. Một lần nữa phụ nữ được đánh giá trước hết bởi những vai trò trong gia đình của họ, thứ hai mới là khả năng nghề nghiệp. Nhưng ngay chính những phụ nữ thành công trong nghề nghiệp lại cũng có xu hướng sợ sự thành đạt do dư luận và sức ép xã hội cho rằng người chồng cần phải hơn vợ. Điều này có thể làm cho người phụ nữ sợ không dám theo đuổi nghề nghiệp và không muốn phấn đấu, để tránh những rủi ro, sự thờ ơ của người chồng hoặc xung đột trong gia đình.

Trong quan hệ vợ chồng, nếu mâu thuẫn được nhận thức mà không được điều chỉnh hoặc điều chỉnh không thích hợp thì mâu thuẫn không những có thể trầm trọng hơn, mà còn từ mâu thuẫn này đẻ ra mâu thuẫn khác. Mức độ mâu thuẫn giữa vợ và chồng phụ thuộc vào khả năng điều chỉnh các mâu thuẫn này của người chồng và người vợ. Sự khác nhau về mức độ mâu thuẫn vợ chồng giữa các gia đình do sự khác nhau về các đặc điểm kinh tế - xã hội, chu kỳ sống của gia đình. Vì vậy, giữa các gia đình, mức độ mâu thuẫn vợ chồng sẽ rất khác nhau.

2. Mâu thuẫn giữa vợ và chồng trong một số lĩnh vực của đời sống gia đình

Về vấn đề thu nhập của hộ gia đình

Trong các vấn đề liên quan đến chức năng kinh tế của gia đình, mâu thuẫn giữa vợ và chồng trong việc quản lý tài chính nhiều hơn so với những vấn đề liên quan đến việc làm của người chồng hoặc người vợ.

Mâu thuẫn vợ chồng về thu nhập

của hộ gia đình chủ yếu là sự khác biệt về kỳ vọng vai trò - giữa người chồng và người vợ - ai là người kiếm thu nhập chính. Khi người chồng không giữ được vai trò là người trụ cột kinh tế trong gia đình thì trong chính bản thân người chồng cũng nảy sinh mâu thuẫn giữa nhận thức về vai trò của mình và khả năng thực hiện vai trò đó. Từ mâu thuẫn này trong bản thân người chồng, nếu như người vợ cũng cho rằng người chồng phải là người trụ cột về kinh tế thì mâu thuẫn vợ chồng sẽ nảy sinh.

Mâu thuẫn vợ chồng về việc kiếm thu nhập nhìn chung không phải là vấn đề nghiêm trọng vì nó phụ thuộc nhiều hơn vào các yếu tố bên ngoài gia đình. Tuy nhiên, những trường hợp trong gia đình nảy sinh mâu thuẫn giữa vợ và chồng về vấn đề thu nhập trở nên nghiêm trọng khi từ mâu thuẫn này nảy sinh những mâu thuẫn khác như cách ứng xử và đặc biệt là trong vấn đề chi tiêu, hoặc có sự đánh giá không đúng của người này về khả năng đóng góp của người kia vào thu nhập của gia đình. Khi có sự thay đổi mô hình phân công lao động trong việc kiếm thu nhập, thu nhập của người vợ tăng lên hoặc có thể là người thu nhập chính, nhưng cả người vợ và người chồng không có sự thay đổi tương ứng trong định hướng giá trị, vẫn gắn chặt với mô hình phân công lao động giới truyền thống thì mâu thuẫn vợ chồng về vấn đề thu nhập xảy ra thường xuyên và nghiêm trọng.

Vấn đề quản lý chi tiêu

Theo tác giả, những gia đình nghèo có mức sống thấp do thu nhập của cả người vợ và người chồng thì mức độ xảy ra mâu thuẫn vợ chồng về vấn đề chi tiêu nhiều hơn so với những gia đình có mức sống cao

nhưng thường là không nghiêm trọng. Trái lại, sự bất bình đẳng trong các quyết định và kiểm soát chi tiêu thường dẫn đến mâu thuẫn vợ chồng căng thẳng hơn, đặc biệt khi người chồng quá quan tâm đến các khoản chi tiêu cho sinh hoạt hàng ngày. Từ những mâu thuẫn giữa vợ và chồng về vấn đề chi tiêu, cách ứng xử giữa vợ chồng làm cho mâu thuẫn về vấn đề chi tiêu trầm trọng hơn và nảy sinh những mâu thuẫn khác trong ứng xử khi thay vì thảo luận, giải quyết những bất đồng trong vấn đề chi tiêu, vợ chồng tìm cách đánh vào lòng tự trọng của nhau làm tổn thương về mặt tình cảm.

Mâu thuẫn giữa vợ và chồng trong việc nuôi dạy con cái

Vợ chồng xảy ra mâu thuẫn liên quan đến vấn đề con cái khi có sự khác nhau giữa người chồng và người vợ trong quan niệm, kỳ vọng và hành vi. Từ vấn đề mong muốn về số con, giới tính của con, khi nào sinh con đến những vấn đề như nuôi dạy thế nào đều là những vấn đề có thể dẫn đến mâu thuẫn giữa vợ và chồng. Mức độ mâu thuẫn này cũng thay đổi theo chu kỳ sống, đặc điểm cấu trúc của gia đình.

Kỳ vọng về giới tính của con cái là một trong những nguyên nhân dẫn đến mâu thuẫn vợ chồng. Thích con trai là một tâm lý phổ biến. Đối với những gia đình có con một bé, mong muốn có đứa con khác giới cũng thể hiện sự tác động mạnh của chuẩn mực này. Tâm lý thích con trai bắt nguồn từ những thành kiến về giới. Một trong những thành kiến đó là quan niệm của người chồng cho rằng không dễ được con trai là trách nhiệm của người vợ. Hậu quả của thành kiến giới này là người chồng có quyền lấy vợ khác để đẻ con trai, hoặc người vợ

bị chồng đánh đập, hành hạ vì cho rằng người vợ không biết đẻ.

Quá kỳ vọng nhiều vào con cái nhưng kết quả hành vi mà con cái thực hiện không phù hợp với kỳ vọng của bố mẹ cũng dẫn đến vợ chồng mâu thuẫn.

Nuôi dạy con cái hiện nay đòi hỏi chi phí ngày càng nhiều hơn. Hầu như các gia đình đều phải đối mặt với tình trạng thiếu nguồn lực trong việc đáp ứng nhu cầu đầu tư cho việc nuôi dạy con cái. Tình trạng đó và những hậu quả của việc thiếu kiểm soát đối với con cái có thể là những yếu tố dẫn đến mâu thuẫn vợ chồng.

Đối với những gia đình nghèo, con cái đông cộng với thiếu nguồn lực cả về khía cạnh vật chất và thời gian trở thành một sức ép đẩy người bố và người mẹ vào hoàn cảnh căng thẳng do có nhiều vai trò đòi hỏi phải được thực hiện đồng thời. Trong vai trò người bố, người mẹ, nhu cầu nhiều mặt của con cái tăng lên, những thay đổi về định hướng giá trị đối với con cái dẫn đến xung đột về vai trò và vì vậy mâu thuẫn vợ chồng xảy ra thường xuyên.

Sự không phù hợp giữa kỳ vọng của bố mẹ và hành vi của con cái dẫn đến vợ chồng trách cứ nhau về vai trò của người bố và người mẹ. Không làm tốt vai trò là người bố, người mẹ, dẫn đến mâu thuẫn vợ chồng.

Trong chức năng xã hội hóa đối với con cái, vai trò của người bố và người mẹ là khác nhau. Khi người vợ hoặc người chồng không thống nhất trong việc dạy dỗ con cái, sử dụng con cái như một phương tiện để gây ảnh hưởng đối với nhau thì mâu thuẫn vợ chồng sẽ tăng lên.

Mặc dù ngày nay, chức năng cung cấp kiến thức là vai trò chủ yếu của

nhà trường và hệ thống giáo dục, việc kiểm soát con cái ngoài giờ học là trách nhiệm chính của gia đình. Trong trường hợp đó, sự thiếu kiến thức trong việc dạy con học cũng là nguyên nhân dẫn đến mâu thuẫn vợ chồng.

Mâu thuẫn do cách ứng xử giữa vợ và chồng

Trong quá trình giao tiếp với người khác, những chuẩn mực, giá trị, tâm thế và hành vi thích hợp là các nguyên mẫu (stereotypes) có vai trò quan trọng trong việc hình thành những quan niệm và trên cơ sở đó con người có cách ứng xử thích hợp với hoàn cảnh.

Trong tất cả các vấn đề liên quan đến mâu thuẫn giữa vợ và chồng, cách ứng xử với nhau là vấn đề gây ra nhiều mâu thuẫn nhất giữa vợ và chồng. Khi có sự thay đổi đột ngột ở mức độ quan tâm lẫn nhau giữa vợ và chồng so với trước khi kết hôn, hoặc một trong hai người muốn người kia phải chú ý đến mình nhiều hơn thì dẫn đến mâu thuẫn trong ứng xử giữa vợ và chồng.

Quan hệ hôn nhân trở nên xấu đi khi những mầm mống của những mâu thuẫn về kỳ vọng vai trò của người vợ và người chồng liên quan đến những chức năng quan trọng của gia đình không được chú ý và giải quyết tốt ngay từ đầu trong sự giao tiếp giữa người vợ và người chồng. Những mâu thuẫn này ngày càng gia tăng khi một trong hai người không bộc lộ những cảm xúc đúng lúc, phù hợp với hoàn cảnh, hoặc đè nén cảm xúc của mình. Từ góc độ giao tiếp giữa vợ và chồng, mâu thuẫn gia tăng khi nhu cầu về sự quan tâm không được đáp ứng.

Có thể thấy rằng, nhu cầu quan

tâm đến nhau trong sự giao tiếp vợ chồng là yếu tố quan trọng để duy trì và phát triển quan hệ hôn nhân. Ngay cả trong những trường hợp có những vấn đề nảy sinh mâu thuẫn vợ chồng phát triển đến mức có nguy cơ phá vỡ quan hệ hôn nhân, sự quan tâm đến nhau, trực tiếp hoặc gián tiếp, một cách hợp lý, đúng lúc có thể là một cách tốt để giải quyết mâu thuẫn thông qua giao tiếp giữa vợ và chồng. Điều đó đòi hỏi những suy nghĩ và hành vi mới từ cả phía người vợ lẫn người chồng.

Tác giả cuốn sách cho rằng, mâu thuẫn giao tiếp trong gia đình nảy sinh khi một người nào đó cảm thấy rằng nhu cầu kiểm soát không được đáp ứng, họ thường cho rằng người khác không tôn trọng hoặc không đánh giá đúng họ. Vì vậy trong giao tiếp, họ thường tìm những cách để thoả mãn nhu cầu quyền lực của mình. Một trong hai người thường dựa vào những hiểu biết trước đó, đi đến kết luận có tính khẳng định quá nhanh, thiếu khả năng nghe và đánh giá trong giao tiếp, hoặc bỏ qua giai đoạn có tính chất thử nghiệm đi đến những hành vi, ngôn từ có tính chất dạy bảo người khác.

Kiểm soát là một nhu cầu trong giao tiếp giữa vợ và chồng. Tác giả chỉ ra rằng mâu thuẫn vợ chồng có thể xảy ra khi hai người có nhu cầu kiểm soát khác nhau trong vấn đề chi tiêu, trong nuôi dạy con cái. Người vợ hoặc người chồng thông qua ứng xử để tăng khả năng kiểm soát đối với con cái. Đôi khi trong quan hệ vợ chồng, tăng khả năng kiểm soát đối với con cái cũng được sử dụng như một phương cách để tăng khả năng kiểm soát của người này đối với người kia trong quan hệ hôn nhân.

Trong gia đình, quan hệ vợ chồng

là một trong những trục quan hệ chính của cấu trúc gia đình và vì vậy giao tiếp, ứng xử giữa vợ và chồng là một yếu tố quan trọng để duy trì bầu không khí ấm cúng, sự cố kết của gia đình. Không ở đâu như trong gia đình, yếu tố tình cảm và cảm xúc chi phối rất nhiều quan hệ giữa các thành viên trong gia đình. Khi vợ chồng có mâu thuẫn, bất đồng về vấn đề nào đó thì trước hết, tình cảm của cả hai người bị tổn thương. Khi một trong hai người chú ý đến nhu cầu tình cảm thì dẫn đến giảm mâu thuẫn trong ứng xử giữa vợ và chồng.

Mâu thuẫn về vấn đề tình dục

Mâu thuẫn vợ chồng về vấn đề tình dục là sự khác nhau về quan niệm và hành vi giữa vợ và chồng liên quan đến vấn đề tình dục. Mâu thuẫn vợ chồng về vấn đề tình dục xảy ra thường xuyên và nghiêm trọng hơn trong những cặp vợ chồng mà người vợ ở vào giai đoạn cuối của chu kỳ tái sinh sản.

Mâu thuẫn vợ chồng về vấn đề tình dục là biểu hiện của sự khác nhau về nhu cầu tình dục giữa người vợ và người chồng. Những bằng chứng lịch sử đã ghi nhận rằng nam giới và nữ giới có vai trò khác nhau trong quan hệ tình dục. Nam giới là người chủ động, còn phụ nữ là người thụ động. Phụ nữ phải giữ gìn sự trinh tiết cho đến khi kết hôn và không biểu hiện sự ham muốn tình dục thái quá. Khi tầm quan trọng của hành vi tình dục nhấn mạnh đến khía cạnh tái sinh sản và mục đích nhằm có nhiều con hợp pháp về phía người đàn ông thì hành vi tình dục của người phụ nữ bị hạn chế. Trong xã hội truyền thống, động cơ có nhiều con đã thúc đẩy ham muốn tình dục của nam giới. Sự ham muốn tình dục ở phụ nữ do sự thúc đẩy của người chồng và

không bao giờ là người gợi ý trước.

Khi xem xét nguyên nhân cho rằng mâu thuẫn vợ chồng do nhu cầu tình dục của người vợ thấp hơn người chồng, tác giả cho rằng sự bất bình đẳng trong phân công lao động là gánh nặng kép đối với người phụ nữ trong vai trò người mẹ, người nội trợ và khi gánh nặng ấy không được chia sẻ thì người chồng khó có thể khơi dậy nhu cầu tình dục ở người vợ. Mâu thuẫn vợ chồng về tình dục có nguyên nhân sâu xa từ sự bất bình đẳng về phân công vai trò giới trong lao động sản xuất. Theo một khía cạnh nào đó thì nhu cầu tình dục của người phụ nữ bị tước đoạt. Một yếu tố ảnh hưởng đến nhu cầu về quan hệ tình dục là sự tăng lên của tuổi tác. Tần suất vợ chồng quan hệ tình dục giảm đi khi tuổi của cả người vợ và người chồng tăng lên.

Con cái là một trong những yếu tố làm nảy sinh mâu thuẫn vợ chồng về vấn đề tình dục. Trong hôn nhân, khi có con cái, sự tăng thêm vai trò của người phụ nữ trong vai trò người vợ, người mẹ làm cho quan hệ tình dục giữa vợ và chồng bị ảnh hưởng. Liên quan đến con cái, sự thay đổi trong cách ứng xử của người vợ, chú ý đến con cái nhiều hơn là chú ý đến người chồng là một trong những nguyên nhân phổ biến trong những năm đầu của sự chuyển đổi sang vai trò làm cha, làm mẹ. Mặt khác, có nhiều con và khi con đã trưởng thành nhưng vẫn ở chung với bố mẹ do điều kiện ở quá chật chội ảnh hưởng cũng là nguyên nhân nảy sinh mâu thuẫn vợ chồng về tình dục.

Mâu thuẫn trong cách ứng xử giữa vợ và chồng nảy sinh làm cho mâu thuẫn về nhu cầu tình dục càng thẳng hơn khi người vợ không cảm thấy thỏa mãn về nhu cầu tình cảm

trong cách ứng xử thô bạo của người chồng. Khi nhu cầu về tình dục của người chồng càng tăng lên thì người vợ càng cảm thấy mình bị tước đoạt về nhu cầu tình cảm. Trong quan hệ ứng xử, khi nhu cầu tình cảm bị giảm xuống thì nhu cầu kiểm soát sẽ tăng lên. Người vợ sẽ sử dụng “lợi thế” của mình để trừng phạt người chồng làm cho mâu thuẫn vợ chồng về tình dục càng tăng lên.

Mâu thuẫn vợ chồng về vấn đề tình dục sẽ dẫn đến những hậu quả xấu hoặc làm tan vỡ hôn nhân khi một trong hai người chia sẻ tình cảm với người khác.

Mâu thuẫn vợ chồng nảy sinh từ những quan hệ với họ hàng

Những quan hệ bên ngoài gia đình có thể được xem là một nguồn tạo nên xung đột vợ chồng được xem xét trong nghiên cứu này là quan hệ với họ hàng hai bên. Quan hệ với nhà vợ cũng như nhà chồng được hiểu là những mối quan hệ nói chung về trách nhiệm, bổn phận trong địa vị của người con rể hay con dâu đối với bố mẹ vợ và bố mẹ chồng cũng như những người họ hàng của cả hai bên. Những quan hệ này, một mặt là nguồn giải toả mâu thuẫn giữa vợ và chồng, mặt khác có thể là nguồn gốc tạo nên mâu thuẫn vợ chồng khi những trách nhiệm và bổn phận, do những điều kiện nào đó, không được thực hiện phù hợp với kỳ vọng về vai trò đối với họ hàng hai bên trong con mắt của người vợ hoặc người chồng.

Mâu thuẫn vợ chồng nảy sinh từ những vấn đề liên quan đến họ hàng do những quan niệm bất bình đẳng về vai trò giới của con trai và con gái sau khi xây dựng gia đình; do đặc điểm cấu trúc nơi ở hiện nay của các cặp vợ chồng sau khi kết hôn chủ yếu là sống

chung hoặc gần về phía gia đình nhà chồng.

Việc sống chung có những mặt tốt trong quan hệ giữa các thế hệ về mặt tình cảm, giúp đỡ lẫn nhau khi cần thiết một cách trực tiếp. Tuy nhiên, sống chung trong gia đình nhiều thế hệ cũng dẫn đến những mặt tiêu cực, mâu thuẫn vợ chồng có thể nảy sinh hoặc bị làm trầm trọng thêm khi mà quan hệ vợ chồng bị ảnh hưởng bởi các mối quan hệ khác như “mẹ chồng nàng dâu”, “chị dâu em chồng”. Tuy nhiên, hầu hết trong các trường hợp này, hậu quả mâu thuẫn vợ chồng dẫn đến ly thân hoặc ly hôn chủ yếu do trách nhiệm, vai trò người chồng.

3. Hành vi bạo lực giữa chồng và vợ trong gia đình

Mâu thuẫn vợ chồng trong hôn nhân xảy ra trong nhiều lĩnh vực khác nhau và do nhiều nguyên nhân khác nhau. Việc giải quyết các mâu thuẫn này tùy thuộc vào nhận thức, vào kiến thức, vào khả năng cũng như thiện chí của vợ chồng. Một chủ đề khác mà chúng tôi đề cập ở đây là vấn đề bạo lực giữa vợ và chồng trong đời sống gia đình. Những nguyên nhân của bạo lực trong gia đình, trong nhiều trường hợp cũng là những nguyên nhân của mâu thuẫn giữa vợ và chồng trong gia đình. Bản thân hành vi bạo lực cũng là những nguyên nhân dẫn đến mâu thuẫn vợ chồng trầm trọng hơn.

Bạo lực trong gia đình bắt nguồn sâu xa từ những tâm thế về vai trò giới, phụ nữ có ít sự lựa chọn mà phải “đôi phở” như là giới tính bổ sung.

Mức độ bạo lực trong gia đình, trong tất cả các hình thức của nó cho thấy mâu thuẫn giữa vợ và chồng là phổ biến. Bạo lực xảy ra giữa vợ và chồng là kết quả của những mâu

thuần không được giải quyết. Mặt khác, sự điều chỉnh quan hệ hôn nhân thông qua bạo lực trong gia đình hầu như làm cho mâu thuẫn vợ chồng trầm trọng hơn, đặc biệt khi những mâu thuẫn kéo dài gắn liền với những hình thức bạo lực về thân thể của người chồng đối với người vợ.

4. Những yếu tố ảnh hưởng đến mâu thuẫn trong gia đình

Mâu thuẫn giữa vợ và chồng trong gia đình là một hiện tượng phổ biến. Tuy nhiên, mức độ xảy ra thường xuyên và mức độ nghiêm trọng của các mâu thuẫn này khác nhau theo đặc điểm kinh tế của hộ gia đình, giới tính và theo nhóm tuổi của người trả lời. Sự không phù hợp giữa những kỳ vọng và việc thực hiện các vai trò cũng là một nguồn xảy ra mâu thuẫn hôn nhân khi hình ảnh về vai trò giới bị chi phối bởi những thành kiến giới còn phổ biến.

Tác giả cho rằng sự khác nhau giữa vợ và chồng về những đặc điểm nguồn lực như trình độ học vấn, quyền quyết định, mức độ thực hiện cũng như những quan niệm kỳ vọng về vai trò đối với người vợ và người chồng là yếu tố tiềm năng tạo nên sự xung đột giữa vợ và chồng.

Trong quan hệ vợ chồng, ảnh

hưởng của yếu tố quyền lực và ai là người có tiếng nói cuối cùng trong các vấn đề của đời sống gia đình là vấn đề nảy sinh mâu thuẫn nhiều nhất. Sự căng thẳng trong vai trò của người chồng là nguyên nhân dẫn đến mâu thuẫn giữa vợ và chồng trong đời sống gia đình. Đối với những hộ gia đình khi người chồng vừa phải thực hiện vai trò của người trụ cột về kinh tế, vừa phải tham gia công việc nội trợ, trong khi đó, quyền quyết định của người vợ cao hơn người chồng thì khả năng bất đồng giữa vợ và chồng tăng lên. Trái lại, khi người chồng có nhiều thời gian dành cho việc chăm sóc con cái sẽ giảm đáng kể mâu thuẫn vợ chồng, còn quyền quyết định chính trong những vấn đề quan trọng thuộc về người vợ là không còn ý nghĩa trong việc làm tăng mâu thuẫn vợ chồng.

Kết thúc cuốn sách, tác giả cho rằng việc thực hiện các vai trò gia đình giữa vợ và chồng mang tính chất bổ sung, chia sẻ hơn là sự tách biệt nhằm giảm sự căng thẳng vai trò đối với cả người vợ và người chồng. Trong đời sống gia đình, nhu cầu tình cảm, sự thương yêu, tôn trọng lẫn nhau trong quan hệ giữa các thành viên, đặc biệt giữa người vợ và người chồng, phải trở thành nhu cầu cao nhất.